



28.10.2024

VN/24355/2024
VN/24355/2024-VM-7

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta/nettonollateollisuuden asetuksen toimeenpano

Esityksessä ehdotetaan ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamista Euroopan parlamentin ja neuvoston Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehiksestä annetun asetuksen (nettonollateollisuuden asetus) toimeenpanemiseksi ja täydentämiseksi. Asetuksen voimaantulo edellyttää muun muassa, että Suomi jäsenvaltiona nimeää nettonollateollisuuden hankkeiden yhteyspisteviranomaisen, jonka tehtävistä säädetään nettonollateollisuuden asetuksen 4 artiklassa. Yhteyspisteviranomainen vastaa nettonollateknologian hankkeisiin sovellettavan lupamenettelyn helpottamisesta ja koordinoinnista sekä neuvonnasta. Yhteyspisteviranomainen olisi asetuksen mukaan hankkeen toteuttajan ainoa yhteyspiste.

Lausunnolla olevassa ehdotuksessa yhteyspisteviranomaisen tehtävä säädettäisiin Itä-Suomen aluehallintovirastolle. Itä-Suomen aluehallintoviraston tehtävä koskisi ainoastaan vuotta 2025, mikäli valmisteilla oleva aluehallintouudistus ja valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston perustaminen etenevät aikataulussa. Aluehallintovirastot lakkautettaisiin ja toimintansa aloittava Lupa- ja valvontavirasto olisi yhteyspisteviranomainen vuoden 2026 alusta lukien.

Suomessa yhdeksi potentiaalisesti merkittäväksi ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaista lupaa edellyttäväksi hanketyypiksi on arvioitu akkujen ja akkumateriaalien valmistus. Valtiovarainministeriö panee merkille, että luonnoksen mukaan pitkäkestoisia viranomaismenettelyjä kuten aluehallintoviraston ympäristölupaa edellyttäviä hankkeita arvioidaan tulevan vireille vuoden 2025 aikana vähän, korkeintaan yksittäisiä tapauksia. Luonnoksen mukaan Itä-Suomen aluehallintoviraston voimavaratarpeen arvioidaan olevan vuoden 2025 aikana maltillinen, eikä Itä-Suomen aluehallintovirastolle siksi esitettäisi kohdennettavaksi yhteyspisteviranomaisen tehtäviin budjettirahoitusta tälle ajalle. (HE s. 10)

Itä-Suomen aluehallintoviraston yhteyspisteviranomaisen tehtävä on kuitenkin täysin uusi tehtävä, jonka todetaan luonnoksessakin edellyttävän varsinaisten tehtävien hoidon lisäksi suunnittelua. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota nettonollateollisuuden asetuksen 4 artiklan 7 kohtaan, jonka mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella toimivaltaisella viranomaisella, joka vastaa koko lupamenettelystä, kaikki menettelyvaiheet mukaan luettuina, on riittävästi pätevää henkilös-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

töä ja riittävät taloudelliset, tekniset ja teknologiset resurssit, täydennys- ja uudelleen koulutus huomioon ottaen, jotta se voi hoitaa tehokkaasti tämän asetuksen mukaiset tehtävänsä.”

Nettonollateollisuuden asetuksessa ei säädetä siitä, miten asetuksessa tarkoitetut uudet viranomaistehtävät rahoitetaan, (määrärahoihin valtion talousarvioista vai hakijoilta kerättävin suoritemaksuin) eikä hallituksen esityksessä oteta asiaan kantaa arvioitaessa esityksen taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä tulisi tarkentaa, esitetäänkö yhteyspisteviranomaisen tehtävän rahoittamista luvanhakijoilta kerättävin julkisoikeudellisin suoritemaksuin vai aluehallintovirastojen määrärahoista.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan valtion talouden vallitsevassa tilanteessa ja aluehallintovirastojen säästöpainneissa yhteyspisteviranomaisen tehtävän rahoitus tulisi turvata nettonollateollisuusasioiden hakijoilta kerättävin kunkin suoritteiden valtiolle aiheuttamia kokonaiskustannuksia vastaavin suoritemaksuin. Nettonollateollisuuden asioiden suoritemaksuista säädettäisiin aluehallintovirastojen osalta valtioneuvoston asetuksella aluehallintovirastojen suoritteiden maksuista.

Esityksessä tulisi lisäksi todeta, aiheutuuko nettonollateollisuuden asetuksesta ja Itä-Suomen aluehallintoviraston uudesta tehtävästä tietojärjestelmien muutostarpeita vai ei ja mitkä ovat mahdolliset muutostarkennukset sekä mistä nämä on tarkoitus rahoittaa.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota nettonollateollisuuden asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran kuvaamiseen esityksessä. Hallituksen esityksen laatimisoheiden mukaan erityisesti on kerrottava, jättääkö EU-säädös kansallista liikkumavaraa täytäntöönpanossa. Jos EU-säädös jättää liikkumavaraa, liikkumavaran ala on kuvattava säännöskohtaisesti ja erityistä huomiota kiinnitettävä perus- ja ihmisoikeuksien kannalta merkitykselliseen sääntelyyn. Lausunnolla olevan luonnoksen perusteella on kuitenkin vaikeaa saada selvää siitä, millaista harkintavaltaa lainsäätäjällä on asetuksen toimeenpanemiseksi ja täydentämiseksi. Esimerkiksi uusien tehtävien rahoitusmalli näyttäisi jäävän kokonaan kansallisen sääntelyn varaan, mutta tästä asiasta ei luonnoksessa mainita.

Teknisenä seikkana valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että luonnoksen sivulla 8 todetaan, että ”nettonollateollisuuden asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaan keskitetyn yhteyspisteen on varmistettava, että lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostukseen sisällytettävien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta annetaan 45 päivän kuluttua päivästä, jona hankkeen toteuttaja on esittänyt lausuntoa koskevan pyyntönsä. Kyseinen määräaika ei edellytä kansallista sääntelyä, mutta on otettava huomioon asetuksen kansallisessa soveltamisessa.” Nettonollateollisuuden asetuksen 10 artiklassa säädetään kuitenkin strategisten nettonollahankkeiden valintakriteereistä, ei nettonollahankkeiden käsittelyyn liittyvistä määräajoista. On myös epäselvää, mitä ”kyseinen määräaika ei edellytä kansallista sääntelyä” tarkoittaa, kun asetus on suoraan sovellettava. Tässä yhteydessä olisi hyvä avata asetuksen jättämää kansallista liikkumavaraa ja tarkentaa luonnoksessa käytettyä sanamuotoa. Jos asetuksessa säädetään enimmäismääräajasta, kansallisesti voidaan säätää nettonollateollisuuden asetusta tiukempi määräaika. Jos asetuksessa säädetään ehdottomasta määräajasta, asiasta ei voida säätää kansallisesti.

Lisäksi esityksen sivulla 8 todetaan, että ”Suomessa on voimassa lainsäädäntöä eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijasta aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023–2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023–2028 (HE 128/2022).” Voimassa olevan sääntelyn osalta esityksessä tulisi viitata hallituksen esityksen sijasta voimassa oleviin lakeihin numeroineen.

Osastopäällikkö

Katju Holkeri

Lainsäädäntöneuvos

Elina Isoksela

Liitteet

-

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tiedoksi

VN/24355/2024-VM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: